

DYDAKTYKA HOMILETYKI
WYZWANIA U PROGU TRZECIEGO TYSIĄCLECIA
Symposium Sekcji Homiletów Polskich,
Częstochowa, 16-17 października 2000 roku

W dniach od 16-17 października 2000 r. odbyło się w Częstochowie Symposium Sekcji Homiletów Polskich. Uczestnikami symposiumu byli wykładowcy homiletyki z ośrodków uniwersyteckich i seminariów duchownych w Polsce, studenci oraz zaproszeni goście. Celem spotkania była nie tylko prezentacja aktualnego stanu

wykładów i ćwiczeń z homiletyki, lecz przede wszystkim próba wypracowania wskazań dla dydaktyki homiletyki, zainspirowanie twórczej dyskusji oraz wymiany doświadczeń w tej dziedzinie.

Obrady Sekcji Homiletów Polskich rozpoczął referat ks. dra Włodzimierza B r o Ń s k i e g o (KUL): *Stan aktualny wykładów i ćwiczeń z homiletyki w wyższych seminariach duchownych w Polsce*. Materiałem źródłowym tego wystąpienia była ankieta rozesłana w kwietniu 2000 r. do wszystkich duchownych ośrodków formacyjnych w Polsce, na którą odpowiedziało 21 duchownych seminariów zakonnych i 30 diecezjalnych. Prelegent swój raport zawarł w trzech zagadnieniach, dotyczących (1) wykładowców prowadzących zajęcia z homiletyki, (2) wykładów z homiletyki oraz (3) ćwiczeń z homiletyki w wyższych seminariach duchownych. Zebrany materiał empiryczny autor poszerzył o niektóre kwestie do dyskusji, m.in.. brak należytego przygotowania biblijnego u kaznodziejów, konflikt między racjami prawnymi a dydaktycznymi wobec homilii wygłaszanej podczas sprawowanej liturgii w ramach ćwiczeń czy realizacja nowego *Ratio studiorum* w wykładach i ćwiczeniach z homiletyki. Raport zakończyły wnioski na temat intensywnej i twórczej pracy teoretyków kaznodziejstwa oraz większej świadomości wartości studiowania homiletyki u alumnów wyższych seminariów duchownych.

Autorem wykładu *Dydaktyka fonetyki pastoralnej* był ks. dr Andrzej D r u g a ł a (UAM). Znajdując racje teologiczne dla fonetyki pastoralnej – w kazaniu słowo ludzkie staje się nie tylko medium, ale i interpretatorem słowa Bożego – zwrócił uwagę przede wszystkim na założenia programowe omawianej dziedziny. Przybliżył także szczegółowy program zajęć, obejmujący: diagnozę mowy, fizjologię mowy, kształtowanie poprawności językowej i kulturę językową oraz zajął się organizacją zajęć. Ponieważ skuteczność słowa Bożego w znacznym stopniu zależy od komunikatywności i perfekcji przepowiadania, ks. Drugała za zasadną uznał troskę o realizację programu fonetyki pastoralnej w seminariach, przyznanie jej odpowiedniej liczby godzin w *Ratio studiorum* i prowadzenie zajęć przez specjalistów.

Wykłady i ćwiczenia z historii kaznodziejstwa to tytuł kolejnego referatu, który przygotował ks. dr hab. Kazimierz P a n u ś (PAT). Prelegent przedstawił racje przemawiające za potrzebą nauczania historii kaznodziejstwa: psychologiczne – spotkanie z wielkimi mówcami chrześcijańskimi; genealogiczne – poznanie bogactwa form literackich występujących w homiliach; teologiczne – sposób przełożenia problemów teologicznych na język kazań; językowe – kazania najstarszymi zabytkami literatury polskiej; racje kulturowe. Podsumowaniem dla omawianego problemu było dostrzeżenie historycznej wartości kazań, jako źródła poznania kultury i języka polskiego, oraz prezentacja testu sprawdzającego wiedzę z przedmiotu.

W drugim dniu sympozjum obrady rozpoczął ks. mgr lic. Andrzej C y p r y ś (WSD Rzeszów). W wykładzie *Ćwiczenia homiletyczne na przykładzie WSD w Rzeszowie* przedstawił założenia i przebieg ćwiczeń w seminairum duchownym w Rzeszowie. Homilia to nie tylko sztuka oratorska, ale pogłębiona refleksja nad słowem Bożym, dlatego obok zaakcentowania ogólnej potrzeby ćwiczeń autor zatrzymał się przy krytycznej analizie wystąpienia kaznodziei i zwrócił szczególną uwagę na solidną analizę tekstu kazania.

Kontynuacją problemu ćwiczeń na płaszczyźnie duszpasterskiej zajął się ks. dr Adam B a ł a b u c h (PFT Wrocław, WSD Legnica), omawiając *Ćwiczenia homi-*

letyczne w parafii. Prelegent, chcąc uzasadnić potrzebę tzw. praktyki kaznodziejskiej w przygotowaniu alumnów, zwrócił uwagę na zasadnicze różnice, jakie zachodzą między środowiskiem seminaryjnym a parafialnym. Zaliczył do nich m.in. poziom znajomości teologii u słuchaczy, zróżnicowane potrzeby odbiorców przekazu oraz zupełnie różne środowisko życia. Przypomniał także podstawowe przepisy dotyczące homilii w ramach liturgii i odniósł je do newralgicznych punktów w formacji seminaryjnej oraz w duszpasterstwie.

Ks. dr hab. Wojciech P a z e r a (UKSW) w referacie *Od tekstu biblijnego do kazania. Wykłady i ćwiczenia* zauważył, iż jednym z ważniejszych problemów współczesnej dydaktyki homiletyki jest umiejętność aktualizacji słowa Bożego. W tym kierunku, jego zdaniem, powinny zmierzać wykłady i ćwiczenia z homiletyki. Na przykładzie procesów asocjacji i bisocjacji pokazał twórczy sposób pracy w grupach i formę zabezpieczenia przed ślizganiem się po powierzchni, które prelegent określił jako „surfing teologiczny”

Wykład ks. dra hab. Jana T w a r d e g o (WSD Przemyśl) pt. *Wychowanie kaznodziei twórczego zadaniem homiletyki* pozwolił dostrzec jeszcze inny problem obecnej sytuacji. W wystąpieniu prelegent podjął próbę rozwiązania kryzysu na linii słuchacz–kaznodzieja. Punktem wyjścia stało się zagadnienie formowania kaznodziei twórczego jako przedmiotu homiletyki. Prelegent zwrócił uwagę na ogólną potrzebę rozwijania twórczego modelu kaznodziei, który jest postacią publiczną. Znalazło to odbicie w drugiej części referatu, poświęconej wdrażaniu kaznodziei w modele pracy twórczej nad kazaniem. W podsumowaniu ks. Twardy podkreślił potrzebę twórczych kaznodziejów jako warunek współpracy ze świeckimi, a co za tym idzie – rozwoju Kościoła.

Ostatnim referatem w ramach omawianego sympozjum było wystąpienie ks. dra Huberta Ł y s e g o (UO) pt. *Wykorzystanie środków audiowizualnych w ćwiczeniach homiletycznych*. Przedstawiony materiał obok motywacyjnej, poznawczo-twórczej, wartościującej, wdrożeniowej i wychowawczej funkcji środków audiowizualnych dotyczył także bazy audiowizualnej oraz konkretnych przykładów wykorzystania omawianych mediów w ćwiczeniach i podczas homilii.

Jednym z warunków odnowy polskiego kaznodziejstwa jest doskonalenie wykładów i ćwiczeń z homiletyki. Zakończone sympozjum po raz kolejny potwierdziło to ważne zadanie wyznaczone przez II Polski Synod Plenarny. Stan polskiej homiletyki ulega poprawie. Coraz więcej wykładowców otrzymuje solidne przygotowanie, zwiększa się liczba wykładów i ćwiczeń, a przede wszystkim zmienia się spojrzenie na miejsce homiletyki jako nauki w przygotowaniu do kapłaństwa. Zjazd Sekcji Homiletów Polskich poruszył wiele ważnych, a nie rozwiązanych problemów polskiej homiletyki. W dyskusjach z dużą częstotliwością powracały zagadnienia definicji homilii i kazania, podręcznika do homiletyki, rozróżnienia między homiletyką akademicką a seminaryjną, formowania twórczej osobowości kaznodziei, sposobu przeprowadzania ćwiczeń czy aktualizacji Bożego słowa w homiliach. Pokazały one nie tylko konieczność tego rodzaju spotkań, ale również nakreśliły zadania dla przyszłych sympozjów w dziedzinie homiletyki.